

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 2012/2002 i syfte att tillhandahålla ekonomiskt bistånd till medlemsstaterna för att minska den allvarliga ekonomiska bördan som uppstår till följd av Förenade kungarikets utträde ur unionen utan avtal

[COM(2019) 399 final – 2019/0183 (COD)]

(2020/C 14/12)

Huvudföredragande: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Remiss	Europeiska unionens råd, 13.9.2019 Europaparlamentet, 16.9.2019
Rättslig grund	Artiklarna 175.3 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Ansvarig sektion	Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning
Presidiets beslut	24.9.2019
Antagande vid plenarsessionen	25.9.2019
Plenarsession nr	546
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	144/0/6

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 EESK anser att principerna om solidaritet och subsidiaritet är avgörande för Europeiska unionens funktionssätt. Om Förenade kungariket den 31 oktober lämnar EU utan avtal är det därför viktigt att alla medlemsstater står enade och möter konsekvenserna av och utmaningarna med detta beslut tillsammans.

1.2 EESK förstår att förslaget ingår i ett paket med beredskapsåtgärder inför Förenade kungarikets utträde utan avtal, som antogs av kommissionen den 4 september 2019 efter en uppmaning från Europeiska rådet att undersöka alla möjligheter att använda befintliga medel för att bidra till att minska potentiella ekonomiska bördor för medlemsstaterna.

1.3 EESK ställer sig bakom tillägget till förordningen om inrättande av EU:s solidaritetsfond av bestämmelsen att begreppet "större katastrofer" omfattar såväl naturkatastrofer som situationer där en allvarlig ekonomisk bördan uppstår för en medlemsstat som en direkt följd av Förenade kungarikets utträde ur unionen utan avtal, förutsatt att detta är en engångsföreteelse inom tidsfristen 2020.

1.4 EESK föreslår kommissionen att överväga att skapa ett EU-instrument som kan hantera sådana politiska situationer och kriser i framtiden. Om ett sådant nytt instrument skulle införas, bör det dock enbart vara för exceptionella situationer och beslutas formellt, från fall till fall. De särskilda villkor för vilka ersättning kan beviljas bör fastställas klart och tydligt.

1.5 Det är EESK:s bestämda åsikt att kommissionen bör vidta alla nödvändiga åtgärder för att se till att utvidgningen av tillämpningsområdet inte leder till en situation som skulle äventyra möjligheten för EU:s solidaritetsfond att reagera på oförutsedda händelser i samband med naturkatastrofer.

1.6 EESK anser att det planerade datumet den 30 april 2020 är rätt sent, och uppmanar därför kommissionen att påskynda förfarandet för beslut om att utnyttja medlen om Förenade kungariket skulle lämna EU utan avtal.

1.7 EESK välkomnar ökningen av förskottsutbetalningarna från den nuvarande nivån på 10 % av det förväntade beloppet till 25 %, men mer behöver göras för att se till att insatserna är snabba och effektiva.

1.8 EESK anser att kommissionen bör ägna särskild uppmärksamhet åt små och medelstora företag, eftersom de är mest sårbara för de utmaningar som brexit medför.

2. Allmänna kommentarer

2.1 EU:s solidaritetsfond inrättades 2002 för att stödja medlemsstaterna och anslutningsländerna vid större naturkatastrofer såsom översvämningar, stormar, jordbävningar, vulkanutbrott, skogsbränder eller torka. Den kan sättas in efter en ansökan från det berörda landet om katastrofen är av en storlek som motiverar insatser på EU-nivå.

2.2 EESK håller med om att solidaritetsfonden är ett konkret uttryck för solidaritet inom EU, varigenom medlemsstaterna står enade och kommer överens om att stödja varandra genom att ställa ytterligare medel till förfogande genom EU:s budget.

2.3 Den 1 november 2019 blir Förenade kungariket ett tredjeland om man inte ratificerar utträdesavtalet senast den 31 oktober 2019 eller begär en tredje förlängning, angående vilken Europeiska rådet (artikel 50) beslutar med enhällighet.

2.4 Om Förenade kungariket lämnar EU utan avtal kommer all EU:s primär- och sekundärrätt att upphöra att gälla för landet från och med detta datum. Det blir ingen övergångsperiod som den som föreskrivs i utträdesavtalet. Detta kommer att orsaka stora skador för medborgare, företag och offentliga tjänster och få allvarliga ekonomiska och finansiella konsekvenser.

2.5 EESK anser att en brexit utan avtal visserligen är en engångsföreteelse, men att dess omvälvande effekter skulle kunna utgöra en större katastrof. Även om det är svårt att bedöma detta exakt kommer det att ha en betydande inverkan på ekonomin, arbetsmarknaden och de offentliga finanserna, särskilt på kort sikt. Dessutom är det rimligt att anta att vissa sektorer och områden och vissa medlemsstater kommer att påverkas i högre grad av ett avtalslöst utträde än andra. EESK anser att det vore berättigat att åberopa solidaritetsprincipen tillsammans med subsidiaritetsprincipen för att mildra dessa effekter.

2.6 EESK välkomnar därför förslaget om att ändra rådets förordning (EG) nr 2012/2002 av den 11 november 2002 om inrättande av Europeiska unionens solidaritetsfond⁽¹⁾ för att utvidga dess tillämpningsområde till att omfatta vissa typer av ytterligare offentliga utgifter och utvidga begreppet "större katastrofer" till att omfatta inte bara naturkatastrofer utan även situationer där en allvarlig ekonomisk börda uppstår för en medlemsstat som en direkt följd av Förenade kungarikets utträde utan avtal. Eftersom detta är en engångsföreteelse måste de tillgängliga anslagen för detta mål begränsas till hälften av det högsta tillgängliga beloppet för åren 2019 och 2020.

3. Särskilda kommentarer

3.1 Kommittén har ställt sig positiv till solidaritetsfonden sedan den först föreslogs och har uppmanat kommissionen att göra alla nödvändiga ändringar för att fonden ska kunna bli en effektivare stödmekanism för medlemsstater, kandidatländer och grannländer i händelse av en naturkatastrof.

3.2 EESK ställer sig bakom utvidgningen av förordningens tillämpningsområde, men varnar för att detta måste förbli en engångsföreteelse. Vi föreslår därför att man ska överväga att skapa ett EU-instrument som kan hantera sådana politiska situationer och kriser i framtiden.

3.3 EESK anser att kommissionen bör vidta nödvändiga åtgärder för att se till att utvidgningen av tillämpningsområdet inte leder till en situation där solidaritetsfondens möjlighet att reagera på oförutsedda händelser i samband med naturkatastrofer äventyras.

3.4 EESK inser att tröskeln på 1,5 miljarder euro i 2011 års priser eller 0,3 % av BNI för att medlemsstaterna ska ha rätt att ansöka om bistånd har fastställts så att ärenden läggs fram där den berörda medlemsstaten inte ensam kan bära den ekonomiska börda som den lidit ("allvarlig ekonomisk börda").

3.5 EESK uppmanar kommissionen att lägga fram förslag till riktlinjer för att bistå medlemsstaterna vid beräkningen av den allvarliga ekonomiska börda som uppstår vid en avtalslös brexit.

(1) EGT L 311, 14.11.2002, s. 3.

3.6 EESK uppmanar kommissionen att påskynda förfarandet för beslut om att utnyttja medlen. Kommittén anser att det planerade datumet den 30 april 2020 är rätt sent.

3.7 EESK anser att ökningen av förskottsutbetalningarna från den nuvarande nivån på 10 % av det förväntade beloppet till 25 % är en åtgärd för att påskynda förfarandet, men mer behöver göras för att se till att insatserna är snabba och effektiva.

3.8 EESK begär att åtgärder vidtas för att se till att det, till följd av den parallella brexitrelaterade ändringen av Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter, inte finns några överlappningar med ersättningar från solidaritetsfonden, eftersom detta skulle kunna leda till dubbelfinansiering.

3.9 EESK anser att de ekonomiska kostnaderna av en brexit utan avtal kommer att bli särskilt höga för de sektorer som är mest exponerade mot Förenade kungariket. Det kan t.ex. gälla aktörer som exporterar jordbruks- och livsmedelsprodukter till den brittiska marknaden, fiskeföretag som är beroende av tillträde till brittiska vatten och turistverksamhet i regioner som är populära bland brittiska turister. Särskild uppmärksamhet bör ägnas sådana problem och lämpliga anslag bör mobiliseras för att mildra dessa effekter.

3.10 EESK anser att det organiserade civila samhället bör spela en avgörande roll vid fastställandet av effekterna av en avtalslös brexit. Kommissionen bör uppmuntra medlemsstaterna att samråda med relevanta organisationer vid utarbetandet av ansökningarna.

Bryssel den 25 september 2019.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*
